

ПІДСУМКИ XXI ЗИМОВИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР У ВАНКУВЕРІ І НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ УКРАЇНИ

М.В. Дутчак², В.О. Дрюков¹, П.М. Азарченко², В.М. Глебов²,
О.В. Дрюков², М.Л. Ткаченко¹, В.С. Шуберт³

¹Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту

²Національний університет фізичного виховання і спорту України

³Львівський державний університет фізичної культури і спорту

Анотація. М.В. Дутчак, В.О. Дрюков, П.М. Азарченко, В.М. Глебов, О.В. Дрюков, М.Л. Ткаченко, В.С. Шуберт. Підсумки XXI зимових Олімпійських ігор у Ванкувері і напрями вдосконалення олімпійської підготовки спортсменів України // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. – 2010. – № 17. – С. 3-15. *Мета:* проаналізувати спортивні результати українських спортсменів на головних змаганнях чотирирічного олімпійського циклу 2007-2010 рр. та визначити напрями вдосконалення підготовки спортсменів України і перспективи виступу збірних команд України на XXII зимових Олімпійських іграх у Сочі. *Методи дослідження:* аналіз даних літературних джерел, інформаційної мережі Інтернет, технічних протоколів чемпіонатів світу 2007-2009 рр. та XXI зимових Олімпійських ігор у Ванкувері у 2010 р., педагогічні спостереження, опитування, методи математичної статистики. *Результати:* показано, що результати виступів збірної команди України на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері не відповідають запланованим і можуть бути оцінені як незадовільні. Невдалий виступ українських спортсменів ґрунтується на відсутності сучасної матеріальної бази для занять зимовими видами спорту, а також роботи на неприпустимо низькому рівні дитячих спортивних шкіл, училищ фізичної культури, шкіл вищої спортивної майстерності. Зроблено аналіз спортивних результатів членів збірної команди України на головних змаганнях чотирирічного циклу 2007-2010 рр., а також показано напрями вдосконалення олімпійської підготовки спортсменів України у зимових видах спорту. *Висновки:* для створення в нашій країні ефективної системи олімпійської підготовки потрібно забезпечити: 1) розвиток матеріальної бази для занять спортом; 2) масовість дитячо-юнацького спорту; 3) удосконалення організаційної і кадрової політики системи олімпійської підготовки.

Ключові слова: види спорту, збірні команди України, XXI зимові Олімпійські ігри, спортивні результати.

Вступ

У сучасному олімпійському русі вся спортивна діяльність концентрується на підготовці та участі спортсменів в Олімпійських іграх. Головним критерієм ефективності системи підготовки спортсменів є завоювання золотих медалей і призових місць на Олімпійських іграх.

Сьогодні перемога на Олімпійських іграх сприймається як успіх не тільки окремого спортсмена, але й країни, представником якої він є, що призводить до гострої боротьби в неофіційному командному заліку.

Отже дослідження та експертна оцінка підсумків виступу українських спортсменів на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері є важливою віхою як у визначенні напрямку вдосконалення олімпійської підготовки спортсменів України, так й у визначенні перспектив виступу збірних команд України на XXII зимових Олімпійських іграх у Сочі.

Зв'язок з науковими планами. Дослідження виконане в рамках теми 1.3.5. «Організаційні та практичні основи науково-методичного забезпечення підготовки національних команд до Олімпійських ігор» (№ державної реєстрації 0106U010995) Зведеного плану науково-дослідної роботи у галузі фізичної культури і спорту на 2006-2010 рр.).

Мета роботи – проаналізувати спортивні результати українських спортсменів на головних змаганнях чотирирічного олімпійського циклу 2007-2010 рр. та визначити напрями вдосконалення підготовки спортсменів України і перспективи виступу збірних команд України на XXII зимових Олімпійських іграх у Сочі.

Методи дослідження

Аналіз даних з літературних джерел, інформаційної мережі Інтернет, технічних протоколів чемпіонатів світу 2007-2009 рр. на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері у 2010 р., педагогічні спостереження, опитування, методи математичної статистики.

Результати досліджень та їх обговорення

У Ванкувері завершилися XXI зимові Олімпійські ігри, які стали для України найгіршими в її історії. Другий раз за роки незалежності наші олімпійці повертаються з головного старту чотириріччя ні з чим.

В табл. 1 наведено підсумки неофіційного командного заліку на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері.

Як видно з табл. 1, Олімпіада у Ванкувері увінчалася низкою «медальних» рекордів. Так збірна США, яка завоювала в цілому 37 нагород різного готунку, на 2 медалі перевершила своє ж досягнення 8-річної давнини.

Канадцям же пощастило встановити, мабуть, найпрестижніший рекорд – за кількістю здобутих золотих медалей, яких у скарбничці господарів Ігор виявилось 14 – на одну більше, ніж у збірної СРСР на зимовій Олімпіаді 1976 р. в Інсбруку.

Спортсмени 26 країн піднялися на п'єдестал пошани, з яких спортсмени 19 країн на вищу сходинку п'єдесталу.

Таблиця 1. Підсумки неофіційного командного заліку на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері.

№ зп	Країна	Медалі			Усього
		З	С	Б	
1.	Канада	14	7	5	26
2.	Німеччина	10	13	7	30
3.	США	9	15	13	37
4.	Норвегія	9	8	6	23
5.	Корея	6	6	2	14
6.	Швейцарія	6	—	3	9
7.	Китай	5	2	4	11
8.	Швеція	5	2	4	11
9.	Австрія	4	6	6	16
10.	Голландія	4	1	3	8
11.	Росія	3	5	7	15
12.	Франція	2	3	6	11
13.	Австралія	2	1	—	3
14.	Чехія	2	—	4	6
15.	Польща	1	3	2	6
16.	Італія	1	1	3	5
17.	Білорусь	1	1	1	3
18.	Словаччина	1	1	1	3
19.	Велика Британія	1	—	—	1
20.	Японія	—	3	2	5
21.	Словенія	—	2	1	3
22.	Хорватія	—	2	1	3
23.	Латвія	—	2	—	2
24.	Фінляндія	—	1	4	5
25.	Казахстан	—	1	—	1
26.	Естонія	—	1	—	1

На жаль, спортсменів України (у Ванкувер їх виступало 47) серед них не було.

Ще напередодні Олімпіади керівники нашого спорту розуміли, що шанс піднятися на п'єдестал у наших спортсменів є досить незначний, хоча як довели результати змагань з біатлону у Ванкувері, цілком реальний. А. Дериземля у спринті з 2-ма промахами посів 5 місце, а зроби він лише 1 промах, то здобув би медаль.

На думку фахівців, невдалий виступ української збірної у Ванкувері – це не провал, а об'єктивна реальність.

Ця думка ґрунтується на таких фактах:

– матеріальна база не розвивається, а наявна – поступово руйнується й скорочується. Дитячі спортивні школи, училища фізичної культури, школи вищої спортивної майстерності з багатьох причин організаційного та матеріально-технічного порядку працюють **на неприпустимо низькому рівні**. Наявна в 1980-х роках система центрів та опорних пунктів олімпійської підготовки припинила своє існування ще в 1990-х роках і досі не відновлена, незважаючи на очевидну потребу. Так в Україні свого часу було 2 центри олімпійської підготовки з фігурного

катання в Одесі й Дніпропетровську, які підготували олімпійських чемпіонів В. Петренка й О. Баюл. Зараз їх немає. А наші найсильніші фігуристи змушені тренуватися за кордоном.

За такого підходу нашим спортсменам треба було б докласти надзусиль, як це трапилося в Турині чотири роки тому, коли було завойовано 2 бронзові медалі в біатлоні та у фігурному катанні.

Тривалий час ми користувались засобами, що лишилися з радянських часів, але вони вже вичерпались.

В Україні немає належної інфраструктури для підготовки спортсменів зимових видів спорту, наші найкращі атлети давно тренуються за кордоном. Досить зауважити, що чемпіонат України з санного спорту ми проводимо в Латвії, у Сигулді. Удома просто ніде. Використовуємо останнє, що залишилося з радянських часів. А багато щ втрачене безповоротно. На місці загальнодоступних спортзалів було відкрито платні фітнес-центри. Там, де були стадіони, тепер новітня забудова, яка не стосується спорту. У Карпатах залишилася єдина армійська спортивна база, але і в неї треба вкладати великі кошти. А цього, на жаль, не відбувається.

Хоча у фінансовому плані державою на підготовку олімпійської збірної торік було витрачено 21 мільйон гривень. А п'ять пріоритетних видів спорту (біатлон, фрістайл, санний спорт, лижні перегони й фігурне катання) були профінансовані в повному обсязі (всі заплановані збори й змагання).

Але цього для перемог мало. Потрібна державна політика розвитку спорту в країні. Так серія непоганих стратегічних програм і нормативних документів, які ухвалили в останні роки, не знаходить практичної реалізації, бо система їх організаційного, фінансового й кадрового забезпечення неефективна.

Наведемо один приклад. У Канаді в 60-ті роки минулого сторіччя провели дослідження і виявили, що фізичний стан 40-річних чоловіків Канади гірший, ніж 60-річних шведів. Тоді було ухвалено програму оздоровлення нації. Перше, що було передбачене програмою — це проведення 3 рази на тиждень по 90 хв. уроків фізкультури в школі. Почали створювати спортивну інфраструктуру. Будувати спортивні об'єкти, різні спортивні споруди, і результат не забарився. Перемоги на чемпіонатах світу, Олімпійських іграх, а найголовніше — покращилося здоров'я громадян.

Нами було проведено аналіз досвіду підготовки національних команд різних країн до Ігор Олімпіад.

У всіх країнах, що домоглися серйозного прогресу в олімпійській підготовці в останні роки (а це, насамперед, Канада, Японія, Китай, Велика Британія, Австралія, Німеччина, Італія, Корея та ін.), пріоритетним напрямом стали наукові дослідження, передові технології, розвиток мережі наукових інститутів і лабораторій, підготовка й підвищення кваліфікації тренерського складу, створення центрів олімпійської підготовки.

Іншим пріоритетним напрямом (характерним для цих країн) є також розвиток масового дитячо-юнацького спорту як фундаменту для пошуку спортивних талантів, у якому чітко проглядаються два напрями:

1) орієнтація всієї системи рухової активності населення на заняття різними видами спорту як складової частини здорового способу життя, а щодо дітей і підлітків — як арена для пошуку спортивних талантів;

2) залучення до масового оздоровчого спорту широких верств дорослого населення, що сприяє формуванню умов, в яких до спорту обов'язково будуть залучені діти.

Цей підхід повною мірою проявляється в загальній стратегії розвитку спорту Канади, Великої Британії та багатьох інших країн і знаходить практичну реалізацію в стратегічних планах розвитку окремих видів спорту.

Наступним моментом, на якому концентрується увага у всіх країнах з високорозвиненим спортом, є відбір спортивних талантів — перспективних для спорту вищих досягнень дітей, яких залучають до системи олімпійської підготовки на рівні резервного спорту.

До підготовки на рівні спорту вищих досягнень залучають порівняно з попередніми роками вже відносно невелику кількість атлетів, що вийшли із системи резервного спорту і здатні досягнути успіхів на олімпійській арені.

Підсумовуючи викладене вище, можна констатувати, що для створення в нашій країні ефективною системи олімпійської підготовки потрібно забезпечити:

1) розвиток матеріальної бази для занять спортом;

2) масовість дитячо-юнацького спорту;

3) удосконалення організаційної і кадрової політики системи олімпійської підготовки.

Коротко розглянемо основні підсумки змагань XXI зимових Олімпійських ігор у Ванкувері з пріоритетних видів спорту (біатлон, фрістайл, санний спорт, лижні перегони й фігурне катання).

Чому були обрані ці види спорту? Бо тільки в цих видах спорту в українських спортсменів були успіхи на міжнародній арені протягом останніх п'яти років.

Біатлон — бронзова медаль на XX зимових Олімпійських іграх 2006 р. у Турині (Л. Сфремова). На чемпіонатах світу в 2007 р. – бронзова медаль (А. Дериземля), 2008 р. – 1 срібна (в естафеті), 2 бронзові медалі (О. Хвостенко), а також 4, 9, 10 місця; в 2009 р. – 4, 5, 7 і 8 місця.

Звісно, що ми справді мали сподіватися на завоювання в цьому виді спорту медалей.

Санний спорт — 6-е місце на XX зимових Олімпійських іграх (Л. Лудан). Н. Якушенко на чемпіонаті світу в 2007 р. – 6-е місце, на чемпіонаті світу в 2008 р. – 4-е місце, на чемпіонаті світу в 2009 р. – 3-е місце. Ці результати об'єктивно давали змогу претендувати на 3–6 місце на XXI зимових Олімпійських іграх.

Фігурне катання — бронзова медаль на XX зимових Олімпійських іграх 2006 р. у Турині. 4-е місце на чемпіонаті світу в 2007 р. і 6-е місце на чемпіонаті світу в 2009 р. Ці високі результати дали змогу зарахувати фігурне катання до складу пріоритетних для України видів спорту.

Лижні перегони — досить сказати, що в 2009 р. було завойовано В. Шевченко бронзову медаль на чемпіонаті світу.

Фрістайл — українські спортсмени С. Кравчук, Е. Аблаєв (чоловіка) і О. Волкова (жінки) регулярно протягом чотирирічного циклу показували стабільні результати (потрапляючи в десятку найкращих) на етапах кубків світу.

Тому ми справді розраховували на досить високі спортивні результати цих спортсменів на XXI зимових Олімпійських іграх.

Відповідно до плану–прогнозу Цільової програми підготовки збірної команди України до XXI зимових Олімпійських ігор у Ванкувері з цих видів спорту, яку підготували головні тренери збірних команд, прогнозувалося завоювання 5-ти медалей (біатлон, фрістайл, санний спорт, лижні перегони й фігурне катання).

Ми знаємо результати на Олімпіаді й ми можемо констатувати, що результати виступів збірної команди України на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері не відповідають запланованим і можуть бути оцінені як незадовільні.

Біатлон. У змаганнях з біатлону на Олімпійських іграх 2010 р. брав участь 221 спортсмен з 37 країн. Розігрувалося 10 комплектів нагород (по 5 у жінок та чоловіків). Олімпійські медалі отримали представники 10 країн, золоті нагороди вибороли спортсмени з 6 країн (табл. 2).

Таблиця 2. Розподіл медалей з біатлону на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері.

Місце	Країна	Кількість			Усього медалей
		З	С	Б	
1	Норвегія	3	2	—	5
2	Німеччина	2	1	2	5
3	Росія	2	1	1	4
4	Франція	1	2	3	6
5	Словаччина	1	1	1	3
6	Швеція	1	—	—	1
7	Австрія	—	2	—	2
8	Білорусь	—	1	1	2
9	Казахстан	—	1	—	1
10	Хорватія	—	—	1	1

Збірна команда України була представлена 9 спортсменами: 4 жінки та 5 чоловіків. Українські спортсмени змагалися у всіх видах змагань. Аналіз виступів національної команди на Олімпійських іграх за роки незалежності показав покращення загального рівня її досягнень у Ванкувері порівняно з попередніми Іграми за кількістю потраплянь наших спортсменів до 10-ки та 20-ки найкращих (табл. 3).

Таблиця 3. Виступи збірної команди України на зимових Олімпійських іграх за кількістю потраплянь спортсменів до складу призерів, 10-и та 20-и найкращих.

Місця	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
	1994 р.	1998 р.	2002 р.	2006 р.	2010 р.
1-3	1	1	0	1	0
1-10	2	2	2	3	5
1-20	9	5	2	7	10

Однак відсутність у здобутках збірної олімпійської нагороди не дала змоги досягнути основної мети Цільової комплексної програми – завоювання медалі на XXI зимових Олімпійських іграх. Визначення цієї мети спиралося на об'єктивні підстави. На чемпіонатах світу

2007-2009 рр. українські спортсмени до першої шістки потрапляли 7 разів і завоювали 4 нагороди: 1 срібну та 3 бронзові медалі. У чоловіків на чемпіонатах світу найкращі досягнення – це бронзова нагорода А. Дериземлі у спринтерській гонці у 2007 р. та 5-е місце в естафеті у 2009 р. У жінок 2-е місце в естафеті та дві бронзові нагороди Хвостенко О. в індивідуальній та спринтерській гонках на чемпіонаті світу 2007 р., два 4-х місця Семеренко Віти у гонці з масовим стартом на двох останніх чемпіонатах світу. У загальному заліку Кубку світу за олімпійський цикл спортсмени України до шістки найкращих потрапляли п'ять разів. Багато разів були у першій шістці на окремих етапах Кубку світу. Тільки в передолімпійському сезоні таких виступів було 23, у яких чотири рази українці отримували нагороди: 1-е місце у жінок та 3-є у чоловіків в естафетах, 2-е та 3-є місця Семеренко Віти в індивідуальних гонках. Прогресувала наша країна у національному заліку Кубку світу: за останні три роки чоловіки піднялися з 9-ого місця на 7-е, жінки з 9-ого на 4-е. Не було значних відхилень у спортсменів збірної команди України від призерів Олімпійських ігор за антропометричними показниками. За віковими ж характеристиками чоловіки команди мали старший середній вік, а жінки збірної – молодший порівняно з призерами Олімпіади (табл. 4).

Таблиця 4. Вікові та антропометричні показники призерів та членів збірної команди України на XXI зимових Олімпійських іграх.

Стать	Призери Олімпійських ігор			Члени збірної команди України		
	вік	зріст	вага	вік	зріст	вага
чоловіки	27,9	180,0	75,2	30,8	180,5	73,8
жінки	29,3	165,8	56,8	25,8	165,0	60,0

Для проведення науково-методичного забезпечення підготовки національної команди була створена КНГ на чолі з професором В.П. Карленком. На заключному етапі підготовки до Олімпійських ігор було проведено 2 етапні комплексні обстеження на базі ДНДІФКС та НДІ НУФВСУ. У процесі проведення тестування спортсменів досліджували функціональні прояви дихання, кровообігу та крові у відповідь на тестувальні навантаження. Визначали провідні фактори функціональної підготовленості спортсменів: аеробна та анаеробна потужність, стійкість функціональних проявів, їх рухливість та економність, реалізація функціонального потенціалу, індивідуальні зони переважної спрямованості тренувальних навантажень за ЧСС. Поточний та оперативний контроль, фактично на всіх НТЗ та змаганнях заключного циклу підготовки, здійснював співробітник ДНДІФКС Драницин О.В. Робота полягала у визначенні перебігу процесів термінової адаптації та термінової акліматизації в організмі спортсменів, а також наданні тренерам рекомендацій щодо оптимізації навантажень у тренувальних програмах спортсменів з урахуванням індивідуальних змін у функціональному стані їх організму. Для цього використовували комплекс біохімічних методів (визначення вмісту в крові сечовини, гемоглобіну, лактату та показників гематокриту), проводили аналіз варіабельності ритму серця, оцінювали електрокардіограма за методом Карленка В.П., здійснювали моніторинг пульсових режимів під час виконання тренувальних навантажень. Результати досліджень свідчили, що у більшості спортсменів була належна річна динаміка функціонального стану і напередодні ігор вони перебували в оптимальній функціональній формі. Тому невиконання Цільової комплексної програми, з великою мірою вірогідності, пов'язане з прорахунками у психологічній підготовці, а саме недосягненні рівня змагальної надійності, яка адекватна стресовим умовам Олімпійських ігор, особливо у стрільбі.

Отже в біатлоні Україна має і гарні традиції, і чимало талановитих спортсменів, і досвідчених тренерів, але цей великий потенціал треба активно й цілеспрямовано розвивати, щоб на XXII зимових Олімпійських іграх у Сочі 2014 р. досягти більших успіхів.

Лижні перегони. У змаганнях з лижних перегонів на XXI зимових Олімпійських іграх взяло участь 292 спортсмени з 55 країн. Розігрували 12 комплектів нагород (по 6 у жінок та чоловіків). Олімпійські медалі отримали представники 11 країн, золоті нагороди вибороли спортсмени з 6 країн (табл. 5).

Збірна команда України була представлена 8 спортсменами: 6 жінок та 2 чоловіки. Досвід виступів на попередніх Олімпійських іграх мали 6 спортсменів. За кількістю спортсменів вона була 14 у цьому виді спорту. Українські спортсмени змагалися у 8 видах змагань. Аналіз динаміки результатів українських спортсменів на головних змаганнях олімпійського циклу свідчить, що у Шевченко В., Анцибол М., Григоренко К. та Завалій Т. рівень виступів перебував приблизно на одному рівні, у Якимчук В., Нестеренко Л., Лейбюка Р. та Пучка О. простежується тенденція до погіршення результатів. На більш довгих дистанціях наші спортсмени мають кращі результати порівняно з короткими дистанціями (табл. 6).

Таблиця 5. Розподіл медалей з лижних перегонів на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері.

Місце	Країна	Кількість медалей			Усього медалей
		З	С	Б	
1	Норвегія	5	2	2	9
2	Швеція	3	2	2	7
3	Німеччина	1	4	-	5
4	Росія	1	1	2	4
5	Польща	1	1	1	3
6	Швейцарія	1	-	-	1
7	Італія	-	1	-	1
7	Естонія	-	1	-	1
9	Фінляндія	-	-	2	2
10	Чехія	-	-	2	2
11	Словенія	-	-	1	1

Таблиця 6. Результати українських спортсменів на головних змаганнях олімпійського циклу 2006-2010 рр.

№ п/п	Прізвище І.	Вік, років	Дистанція км	Місце			
				ОІ 2010	ЧС 2009	ЧС 2007	ОІ 2006
Жінки							
1.	Шевченко В.	34	10	9	5	8	21
			15	14	5	14	14
			30	DNF	3	12	7
2.	Анцибол М.	22	10	37	42	35	-
			15	DNF	-	-	-
			к .спринт	15	-	-	-
3.	Григоренко К.	24	10	46	-	-	44
			30	37	45	38	42
			к .спринт	15	-	-	-
4.	Якимчук В.	29	15	46	38	DNS	26
5.	Завалій Т.	28	15	31	-	-	45
			30	22	-	-	-
6.	Нестеренко Л.	33	10	57	33	17	-
			30	44	-	7	-
	Естафета			14	12	12	8
Чоловіки							
7.	Лейбюк Р.	33	15	61	35	56	17
			30	41	36	DNF	49
			50	42	44	DNF	-
8.	Пучко О.	28	15	62	42	15	-
			30	52	-	40	52

За віковими показниками всі наші спортсмени, крім Шевченко В., перебувають у граничних межах відносно призерів Олімпійських ігор, хоча 75% мають рівень вищий за середні значення. Антропометричні показники більшості наших спортсменів також відповідають граничним показникам олімпійських призерів. Виняток становлять зріст Завалій Т. (158 см) та вага Шевченко В. й Нестеренко Л. (по 51 кг). Однак понад 87% українців мають зріст та вагу, які менші середніх величин призерів Ігор (табл. 7).

Основні сподівання на завоювання олімпійської нагороди були пов'язані з виступом лідера нашої команди Шевченко В., яка брала участь у змаганнях, маючи травму. Інші члени збірної команди України також не показали результатів, які їм прогнозували у Цільовій комплексній програмі підготовки до XXI зимових Олімпійських іграх у м. Ванкувері.

Отже, збірна команда України з лижних перегонів не виконала Цільової комплексної програми підготовки до XXI зимових Олімпійських іграх у м. Ванкувері. Команда потребує омолодження, залучення молодих перспективних спортсменів. Вирішити цю проблему можна проведенням комплексних заходів щодо популяризації та розвитку цього виду спорту в країні.

Таблиця 7. Вікові та антропометричні показники призерів та членів збірної команди України на XXI зимових Олімпійських іграх.

Стать	Показники	Призери Олімпійських ігор			Члени збірної команди України		
		вік	зріст	вага	вік	зріст	вага
чоловіки	X ср.	27,5	181,2	74,1	30,5	176,5	72
	max	38	192	85	33	181	74
	min	20	174	65	28	172	70
жінки	X ср.	27,9	166,8	58,8	28,3	163,2	54,8
	max	33	174	65	34	168	65
	min	19	161	54	22	158	51

Санний спорт. У змаганнях з санного спорту на XXI зимових Олімпійських іграх брали участь 115 спортсменів з 25 країн. Олімпійська програма передбачала три види змагань у двох спортивних дисциплінах: одномісні (чоловіки та жінки) та двомісні (чоловіки) сані (табл. 8).

Таблиця 8. Розподіл медалей з санного спорту на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері.

Місце	Країна	Кількість медалей			Усього медалей
		З	С	Б	
1	Німеччина	2	1	2	9
2	Австрія	1	1	–	7
3	Латвія	–	1	–	5
4	Італія	–	–	1	4

На XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері збірна команда України з санного спорту була представлена в двох видах програми: двомісні сані (чоловіки) – Кись А., Гайдук Ю (16 місце); Захарків Р., Сеньків Т. (19 місце) та одномісні сані (жінки) – Якушенко Н. (11 місце) та Лудан Л. (19 місце).

За планом-прогнозом Цільової комплексної програми підготовки збірної команди України з санного спорту до XXI зимових Олімпійських ігор у Ванкувері прогнозували потрапити в першу-другу десятки найсильніших спортсменів (Якушенко Н. – 3 - 6 місце; Лудан Л. – 6 – 10 місце; Кись А., Гайдук Ю. – 8 – 14 місце; Сеньків Т., Захарків Р. – 16 – 18 місце). Отже, результати виступів збірної команди України на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері не відповідають запланованим та можуть бути оцінені як незадовільні.

Аналіз результативності виступів збірної команди України з санного спорту на головних міжнародних змаганнях протягом останнього олімпійського циклу (табл. 9) показав позитивну динаміку результатів виступу на чемпіонатах світу Якушенко Н. (2007 р. – 6 місце, 2008 р. – 4 місце, 2009 р. – 3 місце), що давало змогу претендувати на 3-6 місце на XXI Олімпійських іграх.

Таблиця 9. Динаміка спортивних результатів збірної команди України з санного спорту на головних змаганнях 2006-2010 рр.

Види програми. Спортсмени	Спортивний результат (місце)				
	ОІ 2010	ЧС 2009	ЧС 2008	ЧС 2007	ОІ 2006
Чоловіки – двомісні сані					
Кись А., Гайдук Ю.	16	14	15	18	14
Захарків Р., Сеньків Т.	19	-	5 (ЧС серед юніорів)	-	-
Жінки – одномісні сані					
Якушенко Н.	11	3	4	6	DNF
Лудан Л.	19	19	14	10	6

Виступи на головних міжнародних змаганнях 2006-2009 рр. іншої української спортсменки – Лудан Л. характеризувались поступовим погіршенням результативності (ОІ 2006 р. – 6 місце, ЧС 2007 р. – 10 місце, ЧС 2008 р. – 14 місце, ЧС 2009 р. – 19 місце). Така динаміка результативності змагальної діяльності можливість попадання в першу десятку найсильніших спортсменів на XXI Олімпійських іграх у Ванкувері ставила під сумнів.

Аналіз результатів виступів чоловіків протягом 2006–2009 рр. в програмі «двомісні сані» свідчив, що за найкращими результатами в індивідуальних виступах представники збірної команди України виборювали місця серед 20 найсильніших представників цього виду спорту. В аспекті результативності виступів представників збірної України на головних міжнародних змаганнях 16 місце, яке посіли представники України на XXI зимових Олімпійських іграх у

Ванкувері, є закономірним і прогнозованим, але не відповідає плану–прогнозу комплексної програми підготовки збірної команди України з санного спорту до XXI зимових Олімпійських ігор у Ванкувері.

Основна причина, на наш погляд, це вікові показники членів збірної команд: Н. Якушенко – 37 років, Л. Лудан – 40 років. Чемпіонкою в цьому виді програми стала І. Рейтмаєр (Німеччина) – 25 років. Середній вік призерів серед жінок в однісних санях – 24,3 роки. Вид спорту екстремальний, і після загибелі на трасі грузинського спортсмена, всі були дуже обережні, уникали ризику.

Серед чоловіків український екіпаж Т. Сеньків (20 років) і Р. Захарків (19 років) – один з наймолодших екіпажів у цьому виді спорту. Їм просто не вистачає досвіду.

На наш погляд перспектива цього виду спорту хороша.

І щоб на наступних XXII зимових Олімпійських іграх 2014 у Сочі домогтися успіхів, треба, насамперед, створювати відповідну матеріальну базу й головне – побудувати сучасну санну трасу, без якої зусилля спортсменів і тренерів не будуть плідними.

Фігурне катання. У змаганнях з фігурного катання на XXI зимових Олімпійських іграх брали участь 146 спортсменів з 31 країни. Медалі були розіграні з чотирьох видів змагань (2 комплекти у чоловічому та жіночому одиночному катанні, 2 комплекти у змішаному катанні (парне та спортивні танці) (табл. 10).

Таблиця 10. Розподіл медалей з фігурного катання на ковзанах на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері.

Місце	Країна	Кількість медалей			Усього медалей
		З	С	Б	
1	Китай	1	1	-	2
2	США	1	1	-	2
3	Канада	1	-	1	2
4	Корея	1	-	-	1
5	Росія	-	1	1	2
6	Японія	-	1	1	2
7	Німеччина	-	-	1	1

На XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері збірну команду України з фігурного катання представляли сім спортсменів — Т. Волосожар, С. Морозов (8 місце), К. Костенко, Р. Талан (20 місце), А. Ковалевський (24 місце), Т. Задорожнюк, С. Вербило (16 місце), які виступали в трьох дисциплінах олімпійської програми.

Планом-прогнозом Цільової програми підготовки збірної команди України з фігурного катання до XXI зимових Олімпійських ігор у Ванкувері прогнозували завоювати одну бронзову медаль в парному катанні, в інших дисциплінах – потрапити в другу десятку (10-20 місце).

Аналіз результативності виступів збірної команди України з фігурного катання протягом останнього олімпійського циклу показав, що найкращими результатами представників збірної команди України могли б бути завойовані місця у першій та другій десятці найсильніших представників цього виду спорту.

Найкращий результат у чотирирічному олімпійському циклі 2007-2010 рр. – 4 місце на чемпіонаті світу в 2007 році й 6 місце на чемпіонаті світу в 2009 році (табл. 11).

Таблиця 11. Динаміка спортивних результатів збірної команди України з фігурного катання на головних змаганнях 2006-2010 рр.

Дисципліна	Спортивний результат (місце)				
	ОІ 2010	ЧС 2009	ЧС 2008	ЧС 2007	ОІ 2006
Спортивні танці	8,20	6	9	4	–
Танці на льоду	16	15	18	–	3
Одиночне катання (чол..)	24	22	20	24	–

Результати виступів українських фігуристів на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері є нижчими за прогнозовані ЦП з усіх дисциплін.

Однак з огляду на хороші традиції розвитку цього виду спорту в Україні та його потенціал – наявність перспективних спортсменів, досвідчених тренерів – можна розраховувати на подальше поліпшення спортивних результатів й успішні виступи збірної команди України на XXII зимових Олімпійських іграх–2014 у Сочі.

Фрістайл. У змаганнях з фрістайлу на XXI зимових Олімпійських іграх брали участь 173 спортсмени з 27 країн. Розподіл медалей з фрістайлу на XXI зимових Олімпійських іграх наведено в табл. 12.

Таблиця 12. Розподіл медалей з фрістайлу на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері.

Місце	Країна	Кількість медалей			Усього медалей
		З	С	Б	
1	Канада	2	1	—	3
2	США	1	1	2	4
3	Австралія	1	1	—	2
4	Білорусь	1	—	—	1
5	Швейцарія	1	—	—	1
6	Китай	—	1	2	3
7	Норвегія	—	1	1	2
8	Австрія	—	1	—	1
9	Франція	—	—	1	1

У Ванкувері збірна команда України з фрістайлу була представлена у двох видах програми: чоловіча акробатика – Кравчук С. (19 місце), Аблаєв Е. (22 місце), Авраменко О. (24 місце) та жіноча акробатика – Діденко Н. (13 місце), Волкова О. (14 місце), Полюк О. (20 місце).

Планом-прогнозом Цільової комплексної програми підготовки збірної команди України з фрістайлу на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері прогнозували завоювати одну медаль (Кравчук С., 1 – 3 місце), потрапити в п'ятірку (Аблаєв Е., 1-5 місце) та першу десятку (Авраменко О., 4-8 місце; Діденко Н., 5-8 місце; Волкова О., 5-8 місце) найсильніших спортсменів. Фактичні результати виступів збірної команди України з фрістайлу на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері не відповідають запланованим і можуть бути оцінені як незадовільні.

Аналіз результативності виступів протягом 2006-2010 рр. продемонстрував поступове погіршення результативності виступів таких спортсменів як Кравчук С. та Аблаєва Е. Результати виступів цих спортсменів на чемпіонаті світу 2009 року (Кравчук С. – 14 місце; Аблаєв Е. – 20 місце) не дали змогу прогнозувати потрапити в п'ятірку найсильніших спортсменів на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері.

Аналіз результатів виступів збірної команди України з фрістайлу на чемпіонаті світу 2009 року показав, що за найкращими результатами в індивідуальних виступах представники збірної команди України виборювали місця серед 20 найсильніших представників цього виду спорту. Винятком на загальному фоні є результати виступів Авраменка О. та Волкової О. на чемпіонаті світу 2009 року: Волкова О. посіла 8 місце, Авраменко – 5 місце. (табл. 13).

Таблиця 13. Динаміка спортивних результатів збірної команди України з фрістайлу на головних змаганнях 2006-2010 рр.

Спортсмени	Спортивний результат (місце)			
	ОІ 2010	ЧС 2009	ЧС 2007	ОІ 2006
Чоловіки				
Кравчук С.	19	14	12	13
Аблаєв Е.	22	20	10	12
Авраменко О.	24	5	14	27
Жінки				
Діденко Н.	13	12	14	20 1 (ЧС серед юніорів)
Волкова О.	14	8	11	13
Полюк О.	20	17	17 3 (ЧС серед юніорів)	не бр.у 3 (ЧС серед юніорів)

Отже, результати виступу збірної команди України з фрістайлу на XXI зимових Олімпійських іграх у Ванкувері є закономірними і прогнозованим, але не відповідають плану-прогнозу комплексної програми підготовки збірної команди України з фрістайлу до XXI зимових Олімпійських ігор у Ванкувері.

Незважаючи на невдалий виступ українських спортсменів з фрістайлу, ми маємо хороші традиції і талановитих молодих спортсменів (переможців і призерів чемпіонату світу серед юніорів) і досвідчених тренерів. Тому треба цей великий потенціал активно та цілеспрямовано

розвивати, щоб на наступних XXII зимових Олімпійських іграх–2014 у Сочі досягти значних успіхів.

У чому основна причина невдалого виступу наших лідерів?

Нам здається, і це поки наша окрема думка, що вона полягає у неправильному плануванні чотирирічного олімпійського циклу.

Всі наші спортсмени-лідери старші за віком, за винятком Т. Волосожар (фігурне катання) – 23 роки.

В. Шевченко (лижний спорт) – 34 роки.

О. Хвостенко – 32 роки, А. Дериземля – 32 роки (обоє біатлон).

С. Кравчук – 31 рік, Е. Аблаєв – 30 років (обоє фрістайл).

С. Морозов – 31 рік (фігурне катання).

Н. Якушенко – 37 років, Л. Лудан – 40 років (санний спорт).

Деякі з цих спортсменів стартували на 2-й Олімпіаді, а більшість – на 3-ій.

І практично всі спортсмени вийшли на пік своєї форми за рік до Олімпійських ігор.

Хоча встановлено, що переможці й призери Олімпійських ігор використовують в основному два варіанти планування навантаження:

– перший – щорічне зростання кількісних параметрів навантаження протягом усіх чотирьох років циклу підготовки;

– другий – хвилеподібна зміна параметрів тренувального навантаження зі значним зниженням навантаження в першій і третій роки олімпійського циклу, що застосовують для досвідчених спортсменів, які готуються до своєї другої або третьої Олімпіади.

Аналіз динаміки спортивних результатів за роками чотирирічного циклу переможців і призерів останніх Олімпіад виявив:

1) рівномірне зростання результатів протягом чотирьох років;

2) утримання результатів на одному рівні протягом чотирьох років;

3) різке підвищення спортивних результатів на четвертому році.

Багато хто з чемпіонів і призерів Олімпіад знижував спортивні результати й, можливо, тренувальні навантаження перед своїми другими або третіми Олімпіадами. Зниження спортивних результатів можна розглядати як тенденцію до використання розвантажувального року, що дає змогу потім збільшити навантаження й успішно підготуватися до майбутніх Олімпійських ігор.

Але остаточний висновок можна зробити лише після ґрунтовного аналізу всієї підготовки спільно з тренером і спортсменом.

Роботу з науково-методичного забезпечення підготовки національних збірних команд здійснювали відповідно до Концепції підготовки спортсменів України до XXI зимових Олімпійських ігор 2010 року у Ванкувері, Цільових планів підготовки з видів спорту. Головним завданням науково-методичного забезпечення було підвищити ефективність заключного етапу підготовки найсильніших спортсменів України до XXI зимових Олімпійських ігор 2010 року у Ванкувері.

На заключному етапі підготовки було проведено 22 заходи щодо НМЗ підготовки збірних команд, серед яких 10 етапних комплексних обстежень, поточні та оперативні обстеження на 8 навчально-тренувальних зборах й аналіз змагальної діяльності на 4 змаганнях. Результати обстежень обговорювали з тренерським складом, і на цій підставі давали рекомендації з корекції індивідуальних програм підготовки спортсменів. Корекція індивідуальних планів підготовки і функціонального стану спортсменів потрібна була в 39 % випадків від загальної кількості проведених обстежень.

За результатами останніх обстежень, які здійснювали на заключному етапі підготовки, у більшості членів збірних команд України із зимових видів спорту спостерігали задовільний стан основних функціональних систем організму, що є вагомим, але не єдиним компонентом забезпечення і реалізації готовності спортсмена до змагань. Також слід зазначити, що за віковими й антропометричними показниками члени збірної команди України істотно не відрізнялися від олімпійських призерів (табл. 14).

Розпочатий аналіз підсумків XXI зимових Олімпійських ігор показав, що за кількістю випадків потрапляння вітчизняних спортсменів до двадцятки найкращих виступ національної команди був на рівні попередніх Олімпіад (табл. 15). Отже, виступ нашої команди відповідає їх наявним потенційним можливостям.

Висновки

Для створення в нашій країні ефективної системи олімпійської підготовки потрібно забезпечити: 1) розвиток матеріальної бази для занять спортом; 2) масовість дитячо-юнацького спорту; 3) удосконалення організаційної і кадрової політики системи олімпійської підготовки.

Таблиця 14. Вікові та антропометричні показники призерів і членів збірних команд України на XXI зимових Олімпійських іграх.

Вид спорту	стать	Призери XXI зимових Олімпійських ігор			Члени збірної команди України		
		вік	зріст	вага	вік	зріст	вага
Біатлон	чоловіки	27,9	180,0	75,2	30,8	180,5	73,8
	жінки	29,3	165,8	56,8	25,8	165,0	60,0
Гірськолижний спорт	чоловіки	28	183,9	90	19	175	80
	жінки	25,8	172,1	70,5	22	169,5	58,5
Лижні перегони	чоловіки	27,48	181,2	74,13	30,5	176,5	72
	жінки	27,9	166,8	58,8	28,3	163,2	54,8
Лижне двоборство	чоловіки	26,5	177,2	64,4	25	176	67
	чоловіки	28	183,3	86,5	19,5	178	81,5
Санний спорт	жінки	24,3	177,0	73,0	38,5	172	81,5
	чоловіки	26,5	180,7	79,1	25	170	83
Сноубордінг	жінки	26,8	165,2	57,4	19	166	56
	чоловіки	26,7	178,5	62,3	26,0	175,0	60,3
Стрибки на лижах	чоловіки	27,1	177,1	-	25,2	177,7	-
	жінки	24,1	161,2	-	24,5	162,8	-
Фігурне катання	чоловіки	27,3	175,3	74,7	27,3	176,7	73,3
	жінки	27,3	157,3	54,6	22,6	161,7	57,3

Таблиця 15. Виступ збірної команди України на зимових Олімпійських іграх за кількістю випадків потрапляння спортсменів до 10-ки та 20-ки найкращих.

Види змагань	XVII 1994 р.		XVIII 1998 р.		XIX 2002 р.		XX 2006 р.		XXI 2010 р.	
	с1по10	с11по20	с1по10	с11по20	с1по10	с11по20	с1по10	с11по20	с1по10	с11по20
	Біатлон	2	7	2	3	2		3	4	5
Гірськолижний спорт		1								
Лижні перегони		2	3	5	3	3	2	5	1	3
Лижне двоборство		1								
Стрибки на лижах із трампліна										
Санний спорт	1		1	3	1	2	1	1		4
Швидкісний біг на ковзанах	1									
Сноубордінг										1
Фігурне катання на ковзанах	3	3	3	4	2	4	1	5	1	2
Фрістайл	1	2	5	1	1	1		5		4
Хокей на льоду					1					
Шорт-трек								2		
Кількість місць	8	16	14	16	10	10	7	22	7	19
Кількість місць в 20-ці найкращих	24		30		20		29		26	

Abstract. *M.V. Dutchak, V.O. Driukov, P.M. Azarchenko, V.M. Glebov, O.V. Driukov, M.L. Tkachenko, V.S. Shubert.* The results of XXI Olympic Winter Games and direction of Olympic preparation improvement for Ukrainian athletes // Contemporary problems of physical culture and sports. – 2010. – № 17. – P. 3-15. The *aim* of investigation is to analyze the sports results of Ukrainian athlete's during the main competitions in Olympic cycle, 2007-2010 years, and to determine the directions of Ukrainian athletes' preparation improvement as also future trends for performance of Ukraine team on XXII Olympic Winter Games in Sochi. *The methods of investigation:* the analysis of the literature and internet's sources data, as also technical protocols of World championships during 2007-2009 years and XXI Olympic Winter Games in Vancouver; pedagogical observations, interrogations, statistical methods. *The results:* it is shown that the results of Ukrainian team on XXI Olympic Winter Games in Vancouver does not correspond to plane and should be estimated as unsuccessful. The unsuccessful results of Ukrainian athletes was associated with lack of modern material and technical equipments for winter kinds of sports, low level of sports schools for young and high level athletes. In this review we analyze the sports results of Ukrainian athlete's on the main competitions in Olympic cycle due 2007-2010 years, it is shown the perfection's directions of Ukrainian athletes in winter kinds of sports. *Conclusion:* the effective system of Olympic preparation should be based on: sports material base development, providing the mass character of young sport, improvement of the organizational and peopleware aspects of Olympics system preparation.

Key words: kinds of sports, national teams of Ukraine, XXI Olympic Winter Games, sports results.

Аннотация. *М.В. Дутчак, В.А. Дрюков, П.М. Азарченко, В.М. Глебов, А.В. Дрюков, М.Л. Ткаченко В.С. Шуберт.* Итоги XXI зимних Олимпийских игр в Ванкувере и направления совершенствования олимпийской подготовки спортсменов Украины // Актуальные проблемы физической культуры и спорта. – 2010. – № 17. – С. 3-15. *Цель:* проанализировать спортивные результаты украинских спортсменов на главных соревнованиях четырехлетнего олимпийского цикла 2007-2010 гг. и определить направления усовершенствования подготовки спортсменов Украины и перспективы выступления сборных команд Украины на XXII зимних Олимпийских играх в Сочи. *Методы исследования:* Анализ данных из литературных источников, информационной сети Интернет, технических протоколов чемпионатов мира 2007-2009 гг. и XXI зимних Олимпийских игр в Ванкувере в 2010 г., педагогические наблюдения, опрос, методы математической статистики. *Результаты:* показано, что результаты выступлений сборной команды Украины на XXI зимних Олимпийских играх в Ванкувере не отвечают запланированным и могут быть оценены как неудовлетворительные. Неудачное выступление украинских спортсменов основывается на отсутствии современной материальной базы для занятий зимними видами спорта, а также работы на недопустимо низком уровне детских спортивных школ, училищ физической культуры, школ высшего спортивного мастерства. Проведен анализ спортивных результатов членов сборной команды Украины на главных соревнованиях четырехлетнего цикла 2007-2010 гг., а также показаны направления усовершенствования олимпийской подготовки спортсменов Украины в зимних видах спорта. *Выводы:* для создания в нашей стране эффективной системы олимпийской подготовки необходимо обеспечить: 1) развитие материальной базы для занятий спортом; 2) массовость детско-юношеского спорта; 3) усовершенствование организационной и кадровой политики системы олимпийской подготовки.

Ключевые слова: виды спорта, сборные команды Украины, XXI зимние Олимпийские игры, спортивные результаты.

Статтю отримано до публікації: березень 2010.

Статтю прийнято до публікації: квітень 2010.